

Lukumummi ja -vaari -toiminta pähkinänkuoressa

LUKEMISSUJUUVUUS JA SANAVARASTO

Suomessa lapset oppivat lukemaan tarkasti, mutta osa jää hitaiksi lukijoiksi.

Sujuva lukeminen on tarkkaa, ilmeikästä, nopeaa ja automaattista. Epäsujuva lukeminen taas on hidasta, takertelevaa tai arvailevaa. Tästä seuraa helposti luetunymmärtämisen vaikeuksia, oppiaineiden opiskelun työläyttä sekä motivaatio ja itsetunto-ongelmia.

Haasteita opiskeluun voi tuottaa lukusujuvuuden lisäksi myös riittämätön sanastonhallinta, etenkin muulla kuin omalla äidinkielellä opiskeleville. Sanasto on tärkein yksittäinen tekijä toisella kielellä opiskeltavissa oppiaineissa menestymiselle.

Sanavaraston laajuus korreloi voimakkaasti kielitaidon eri osa-alueiden, kuten ymmärtämistaitojen kanssa.

LUKEMISSUJUUVUUDEN JA SANAVARASTON KEHITYKSEN TUKEMINEN

Lukemissujuvuutta voi harjoittaa monin eri keinoin, mutta tärkeintä on lukea paljon. Sanavarasto laajenee keskustelemalla ja lukemalla.

Lukumummien ja -vaarien kanssa lukiessa lapsi saa sekä harjoitusta että mallin sujuvasta lukemisesta sekä lisäksi välitöntä palautetta ja mahdollisuuden keskustella luetusta. Lukumummi ja -vaari -toiminta perustuu tutkittuihin yhdessä lukemisen tapoihin ja sanaston oppimista tukeviin sananselitystekniikoihin.

TOIMINNAN HYÖDYT

Lapset saavat lisää lukukokemuksia, kannustusta ja myönteistä palautetta sekä kontaktin toiseen sukupolveen.

Seniори-ikäiset pääsevät tutustumaan lasten lukutottumuksiin ja nykyajan koulumaailmaan.

Koulut verkottuvat lähiyhteisön kanssa.

KÄYTÄNNÖSSÄ

Lukumummi ja -vaari -toiminta on tarkoitettu 2.-6.-luokkalaisille lapsille, jotka tarvitsevat tukea lukutaidon tai sanavaraston kehityksessä.

ENSIMMÄINEN TAPAAMINEN

Lukumummi/-vaari on opettajan kanssa yhteydessä. Sovitaan ensimmäisestä tapaamisesta.

Opettaja esittelee mummille/vaarille koulua sekä oman luokkansa.

Sovitaan säännöllisestä lukutuokioajasta (esim. kerran viikossa 20–45 minuuttia).

Sovitaan, kuinka pitkään lukutuokiot kestävät. Suosituksena on, että ne kestävivät ainakin pari kuukautta, mielellään yhden lukukauden.

ENNEN LUKUTUOKIOITA

Opettaja valitsee osallistuvat lapset: hitaita lukijoita, S2-oppilaita, tai lapsia, jotka muuten tarvitsevat innostamista lukemiseen ja lisää lukukokemuksia.

Opettaja etsii yhdessä lasten kanssa sopivat kirjat.

Opettaja varaa sopivan, mieluiten vakiotilan lukutuokioille.

Opettaja tiedottaa oppilaiden vanhempia sekä koulun rehtoria. Tiedottamiseen voi käyttää *Infokirjettä kotiväelle* sekä *Infokirjettä rehtorille*.

KIRJAT

Opettaja valitsee lapsen kanssa sopivan helppolukuisen ja innostavan kirjan.

- Ei tavutettuja kirjoja tai oppikirjoja.
- Jokaiselle lapselle valitaan oma kirja.
  - Yhtä kirjaa mielellään 2 kappaletta (toinen lapselle ja toinen vapaaehtoiselle).

LUKUTUOKIOT LÄHTEVÄT KÄYNTIIN

Lukutuokiolla Lukumummi/-vaari ja lapsi lukevat kahden kesken.

Tuokio kestää sovitun ajan esim. 20–45 minuuttia/oppilas.

Mummi/vaari antaa lapselle kirjanmerkin sekä tarrapassin, johon lapsi saa tarran jokaisesta lukutuokiosta.

Opettaja ja vapaaehtoinen vaihtavat lyhyesti kuulumisia ennen tai jälkeen lukutuokion.

LUKUMUMMIT JA -VAARIT

LUKUTUOKION SISÄLTÖ

Vaihdetaan kuulumiset ja virittäydytään lukemiseen.

Luetaan kirjaa eri lukutavoilla, selitetään sanoja eri tekniikoiden avulla.

Keskustellaan luetusta ja laitetaan tarra tarrapassiin.

LUKUTAVAT JA SANANSELITYSTEKNIIKAT

Lukutuokioilla käytetään eri lukutapoja. Jos jokin tekniikoista tuntuu lapselle hankalalta, voidaan käyttää niitä lukutapoja, jotka lapsi hallitsee. Lukutavat on esitelty tarkemmin Lukumummien ja -vaarien oppaassa.

Lukemisessa tärkeintä on päästä tekstissä eteenpäin. Jos lapsi tekee paljon virheitä, häntä voi pyytää lukemaan tarkemmin. Kaikkia virheitä ei tarvitse korjata, mutta jos sanan merkitys muuttuu, mummi/vaari voi pyytää lukemaan sanan uudestaan. Hankalimmat sanat voi lukea yhdessä.

Lisäksi mummi/vaari hyödyntävät erilaisia sananselitystekniikoita, joiden käyttöön heidät on perehdytetty.

Kannustus ja myönteinen ilmapiiri ovat tärkeitä!

TOIMINNAN LOPPUESSA

Lukumummi/-vaari jakaa osallistuneille lapsille lukudiplomit.

Opettaja ja mummi/vaari voivat halutessaan sopia ajan loppupalaverille.

Toiminta on kehitetty Niilo Mäki Instituutissa yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Suomen isovanhemmat ry:n ja Monikulttuurikeskus Glorian kanssa. Niilo Mäki Instituutti (NMI) on oppimisvaikeuksien monitieteisen tutkimuksen ja kehittämistyön yksikkö Jyväskylässä.

Lämpimästi tervetuloa mukaan toimintaan!